

Білоус В. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри криміналістики

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІЙСЬКОВИЙ ОБЛІК ВІЙСЬКОВОЗОВОВ'ЯЗАНИХ І ПРИЗОВНИКІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Анотація. У статті розглядаються перспективи вирішення проблем криміналістичної ідентифікації військовозобов'язаних (призовників) шляхом упровадження Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних.

Ключові слова: криміналістична ідентифікація, ДНК-профіль, генетична ідентифікація, інформаційні технології, геномна рестрація.

Постановка проблеми. У промові, проголошеній 12 грудня 2015 р. на форумі депутатів місцевих рад «Блоку Петра Порошенка «Солідарність», забезпечення результативної боротьби з корупцією та досягнення стійкого миру на Донбасі Президент України П. Порошенко проголосив головними завданнями на 2016 р. Гарант Конституції України визнав, що відсутність реальних, видимих результатів у боротьбі з корупцією нівелює результати реформ та зумовлює високі протестні настрої. При цьому він запевнив: «Тоді, коли ми продемонструємо перші успіхи в боротьбі з корупцією нагорі, ми отримаємо моральне право розпочати ефективний наступ на побутову корупцію, з якою насамперед зустрічається кожна людина у своєму житті» [1].

Констатуючи факт існування в нашій державі незліченної кількості напрямів для розгортання давно назрілого наступу на корупцію, вважаємо за необхідне привернути увагу до одного з них. Так, за результатами опитування, проведеного організацією «Transparency International» в Україні спільно з ДП «Укрпошта» в листопаді 2015 р., четверте місце після корупції в освітній, земельній і медичній сферах посіла корупція, якою супроводжується призов у військових комісаріатах, де відсутність єдиного електронного реєстру призовників дозволяє «продавати справи» [2], що, за нашим переконанням, унеможливило вирішення низки інших соціально важливих питань.

Метою статті є дослідження негативного впливу незадовільного стану забезпечення військового обліку військовозобов'язаних і призовників на вирішення проблем їх криміналістичної ідентифікації та розроблення рекомендацій щодо вирішення останніх.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективне вирішення цієї проблеми лежить у площині теорії криміналістичної ідентифікації, важливий внесок у становлення якої в різні часи зробили такі зарубіжні й вітчизняні вчені, як А. Бертильйон, С. Потапов, В. Колдін, В. Колмаков, М. Сегай та інші. Реалії часу зумовили гостру необхідність у використанні для вирішення названої проблеми найпрогресивніших технологій, до яких варто віднести одне з найважливіших наукових досягнень у галузі криміналістичної ідентифікації останніх трьох десятиліть, що полягає в розробленні А. Джефферісом та впровадженні в середині 80-х рр. XX ст. в практику розкриття й розслідування злочинів методів дослідження ДНК.

І. Перепечина справедливо вказує: «Це незрівнянно розширило можливості генетичної ідентифікації людини, перевівши завдання індивідуалізації зі сфери теоретичних абстракцій у реалії криміналістичної практики» [3, с. 284–285]. Про всевітнє визнання великого загальнонаукового значення відкриття властивостей дезоксирибонуклеїнової кислоти свідчить щорічне відзначення Міжнародного дня ДНК (25 квітня), присудження цього року Нобелівської премії з хімії науковцям із Великої Британії й США саме за дослідження ДНК тощо.

Крім наукових праць згаданих авторів, вивченню актуальних питань судово-медичної генетики в Україні та світі присвячено роботи О. Дунаєва, П. Іванова, Г. Кривди та інших учених. Однак проблеми генетичної ідентифікації особи в умовах здійснення Російською Федерацією збройної агресії проти України, попри традиційну активізацію в такі часи науково-практичної діяльності криміналістів [4], залишаються недослідженими.

Вклад основного матеріалу. Описаний стан справ варто визнати неприпустимим насамперед через те, що за даними Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) від початку збройного конфлікту на Сході України (з квітня 2014 р. по грудень 2015 р.) у зоні проведення антитерористичної операції загинуло щонайменше 9 098 осіб та було поранено 20 732 особи. Ця цифра включає в себе військовослужбовців, учасників збройних формувань і мирне населення [5], зокрема: 2 673 військовослужбовці Збройних Сил України, 287 працівників Міністерства внутрішніх справ України, 174 військовослужбовці Національної гвардії України, 17 працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій та 11 співробітників Служби безпеки України [6; 7].

Під час засідання Ради безпеки ООН, яке відбулося 11 грудня 2015 р. й було присвячене нашій державі, міністр закордонних справ України П. Клімкін повідомив: «З моменту підписання Мінських угод (12 лютого 2015 р.) українські військові та цивільні об'єкти були обстріляні й атаковані понад 13,5 тис. разів». Минуло майже 300 днів із моменту прийняття резолюції Ради безпеки ООН № 2202, якою Рада безпеки одноголосно висловила підтримку Мінським угодам, однак «сплинули місяці, тисячі людей загинули» [8]. Водночас перший заступник генерального секретаря ООН Я. Еліассон відзначив, що зона конфлікту на Донбасі залишається сильно мілітаризованою, у зв'язку із чим ООН констатує подальше збереження серйозної загрози ескалації конфлікту [9], яка може призвести до нових жертв.

Помічник генерального секретаря ООН із прав людини І. Шимонович наголосив, що й без того «попереду для України – найстрашніша спадщина конфлікту: пошук зниклих безвісти та загиблих». При цьому він нагадав, що за інформацією Міністерства внутрішніх справ України станом на 18 вересня 2015

р. зниклими безвісти вважаються більше 3 тис. осіб. Для вирішення в цій ситуації проблеми пошуку загиблих і зниклих безвісти як однієї з найбільших проблем, пов'язаних зі збройними конфліктами, на переконання І. Шимоновича, «потрібні три речі: поліпшення внутрішньої координації Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України й Міністерства оборони України та створення єдиного механізму, який працював би із сім'ями зниклих безвісти; поглиблення зусиль громадянського суспільства; взаємодія з представниками на територіях, підконтрольних бойовим угрупованням» [10].

Існування широкого кола невирішених питань у цій царині та обґрунтованість наведених рекомендацій підтверджує Я. Тинченко, заступник директора з наукової роботи Національного військово-історичного музею України та співавтор проекту «Книга пам'яті полеглих за Україну». Він на систематичній основі здійснює неоціненний внесок у дослідження й вирішення окресленої проблеми від початку збройного протистояння [11].

Застосування країною-агресором заборонених методів і засобів ведення цієї неоголошеної війни часто унеможлиблює ідентифікацію загиблих традиційним шляхом. Наприклад, лише до Дніпропетровського бюро судмедекспертизи від початку антитерористичної операції (далі – АТО) надійшло 1 056 загиблих у Донецькій та Луганській областях, і лише 647 (61%) з них вдалось ототожнити візуальним шляхом. 254 воїни (24%), майже кожен четвертий, були ідентифіковані лише завдяки ДНК-аналізу, решта (155, а саме 15%) залишаються невпізнаними, а тому їх ховають як «тимчасово нестворєнних Захисників України» [12]. У цілому в країні станом на 28 вересня 2015 р. в результаті проведення генотипоскопічної експертизи вже ототожнено 426 загиблих. Проте в створеній *post mortem* електронній базі даних залишаються ДНК-профілі ще 762 неідентифікованих бійців, які загинули в зоні АТО [13].

Однак цим не вичерпуються нагальні потреби ідентифікації. За повідомленням радника голови Служби безпеки України Ю. Тандита станом на 14 грудня 2015 р. сепаратисти утримують у заручниках 131 людину, проте з упевненістю можна вести мову лише про долю 57 з них [14]. Решта, на жаль, уже можуть перебувати серед невпізнаних або ще не виявлених закатованих.

Варто також враховувати, що терористична війна проти народу України зумовила нагальну потребу в ототожненні великої кількості загиблих із боку незаконних збройних формувань і цивільного населення. Наприклад, після звільнення від терористів м. Слов'янська Донецької області в правоохоронні органи почала надходити інформація про незаконні поховання громадян на кладовищах міста й району. У зв'язку із цим для з'ясування причин смерті та ідентифікації загиблих було ексгумовано 42 тіла з вогнепальними чи осколковими пораненнями, які було незаконно поховано за невідомих обставин. Особи 19 з них залишаються неототожненими [15]. З огляду на історичні аналогії та спільні для різних країн тенденції можна прогнозувати, що відповідно до процесу визволення тимчасово окупованих територій потреба в ідентифікації громадян, чиїм останнім прихистком стали такі поховання, лише зростатиме. Наприклад, нещодавно після звільнення регіону Сінджар (Ірак) від терористів «ІДІЛ» було виявлено вже шосте масове поховання курдів-езидів із рештками щонайменше 110 осіб [16; 17].

Відаючи щире пошану справжнім Захисникам України, варто з прикрістю згадати також про те, що деякі військовозобов'язані виявляються причетними до вчинення кримінальних

правопорушень. Зокрема, як повідомляє Головний військовий прокурор А. Матіос, у провадженні військової прокуратури перебуває 16 тис. кримінальних проваджень про дезертирство, розпочатих після початку проведення АТО. При цьому з 16 тис. розшукуваних дезертирів органи Міністерства внутрішніх справ України встановили лише 344 особи [18], що свідчить про надзвичайну важливість достовірного ототожнення решти.

Сучасний стан справ у цій царині свідчить про відсутність цілісної випереджальної стратегії держави щодо створення умов для своєчасної ідентифікації військовозобов'язаних і призовників, які можуть ставати учасниками різних правовідносин та набувати різних процесуальних статусів, у сукупності із загальною відсутністю релевантного складним військово-політичним умовам прагнення державних інституцій до формування інноваційної ідеології. Наслідком цього є панування серед високопосадовців класичного статичного мислення й тотального недооцінювання можливостей інновацій; функціонування архаїчної системи обліку населення та військового обліку, коли взагалі не використовуються або використовуються в мінімальному обсязі електронні ресурси, а більша частина інформації зберігається в традиційних архівах на паперових носіях; ігнорування того факту, що євроінтеграційний план дій щодо безвізового режиму передбачає перехід від пострадянської до європейської системи ідентифікації особи, а створення національної системи ідентифікації є важливою складовою безвізового діалогу між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) і передбачає упровадження з 1 січня 2016 р. паспорта громадянина України у вигляді ID-картки.

В умовах відсутності комплексного підходу до врегулювання досліджуваних нами проблем на державному рівні тягар вирішення деяких із них взяли на себе волонтери, окремі органи державної влади й місцевого самоврядування. Наприклад, волонтери упровадили медичну інформаційну систему, яка з метою порятунку поранених та оптимізації роботи лікарів об'єднує в єдину електронну мережу всі госпіталі на шляху слідування пораненого логістичними коридорами до місця його лікування та забезпечує оперативний обмін його актуальною медичною інформацією (про вид поранення, історію хвороби, групу крові, результати аналізів, уже надану й очікувану допомогу тощо) між різними лікувальними закладами [19]. Дніпропетровська обласна державна адміністрація вперше в Україні створила реєстр демобілізованих на базі Центру допомоги учасникам АТО і членам їхніх сімей [20]. Волинська обласна рада виділила місці «Чорний тюльпан» (ГО «Союз «народна пам'ять») грошові кошти на пошук, ексгумацію й доставку тіл загиблих воїнів [21].

Прерогатива у вирішенні проблеми ідентифікації військовозобов'язаних і призовників повинна належати Міністерству оборони України – центральному органу виконавчої влади та військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні Сили України, особовий склад яких зазнав найбільших утрат під час захисту суверенітету й територіальної цілісності нашої держави протягом 2014–2015 рр. Однак, незважаючи на майже дворазове зростання чисельності особового складу Збройних Сил України упродовж останнього року (зі 146 до 280 тис. осіб), лише в межах четвертої хвили мобілізації (майже через рік після початку збройної агресії проти України) Міністерством оборони України було започатковано фактичне створення Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних (далі – Реєстр). Для розроблення ж проекту законодавчого акта, необхідного для його офіційного впровадження, додатково зна-

добилось ще більше ніж півроку. Однак і внесений після довготривалого зволікання до Верховної Ради України проект Закону України «Про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних» від 13 серпня 2015 р. № 2504а (далі – Законопроект) після нетривалого обговорення в сесійній залі в листопаді 2015 р. було направлено на повторне перше читання, і сьогодні він залишається неприйнятним. Проте навіть у разі його прийняття не варто сподіватись на істотні зрушення у вирішенні проблеми своєчасної й точної ідентифікації військовозобов'язаних (призовників), адже задоволення нагальної потреби в *in vivo* або *post mortem* ідентифікації останніх серед цілей прийняття цього Законопроекту взагалі не згадується. Так само не згадуються генетичні дані людини серед відомостей, для накопичення, зберігання, обробки й користування якими створюється Реєстр. Усупереч вимогам часу це невиправдано звужує обсяг бази персональних даних військовозобов'язаних (призовників) Реєстру.

Така недалекоглядність є неприпустимою, адже ще більше 20 років тому було офіційно визнано необхідність в оперуванні широким переліком біометричних параметрів військовозобов'язаних (вимірювальних фізичних характеристик або особистісних поведінкових рис, що використовуються для ідентифікації (впізнання) особи чи верифікації наданої ідентифікаційної інформації про особу). Про це свідчить, наприклад, обов'язковість внесення до військового квитка офіцера запасу (документа, що визначає належність його власника до офіцерського складу та військового обов'язку) антропометричних даних і групи крові власника квитка [22]. Однак аналізованим Законопроектом із широкого переліку відомих нині біометричних параметрів до персональних даних військовозобов'язаного віднесено винятково відцифрований образ обличчя особи (ч. 1 ст. 7). І попри закріплення Законопроектом механізму, відповідно до якого органи ведення Реєстру (районні (міські) військові комісаріати) отримують ліву частку персональних відомостей із Єдиного державного демографічного реєстру (п. 4 ч. 2 ст. 12), не використано навіть уже існуючий потенціал цього Реєстру, до якого вноситься не лише відцифрований образ обличчя особи, а й відцифрований зразок підпису особи та відцифровані відбитки пальців рук (у визначених законом випадках) [23]. Не знайшла свого відображення в положеннях Законопроекту також ідея створення окремої бази даних ДНК військовозобов'язаних (призовників) для їх гарантованого ототожнення за допомогою методів генетичної ідентифікації, яку раніше було запропоновано в проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо генетичної ідентифікації військовослужбовців)» від 3 червня 2015 р. № 2001а.

Вважаємо, що в умовах невинного прогресу інформаційних технологій, яким супроводжується розвиток усіх без винятку сфер суспільного й державного життя, упровадження в Україні Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних як сучасної автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи повинне здійснюватись на інноваційних засадах відповідно до найкращих світових практик, наприклад: 1) на основі положень не лише чинного, а й перспективного законодавства України; 2) з огляду на норми не лише національного, а й міжнародного законодавства, а також найбільш вдалі законодавчі конструкції провідних закордонних країн; 3) з огляду на потреби в забезпеченні результативності процесу ідентифікації не лише в умовах мирного часу, а й в умовах широкомасштабного збройного протистояння; 4) на підґрунті не лише вітчизняного, а й зарубіжного досвіду успішного вирішення аналогічних проблем; 5) зі створенням підвалин для

використання не лише вже випробуваних часом, а й перспективних засобів і технологій.

Зокрема, під час врахування зарубіжного досвіду вирішення проблеми ідентифікації військовозобов'язаних не варто забувати, що в країні, яку новою Военною доктриною України офіційно визнано військовим супротивником нашої держави [24], це питання було врегульовано ще в минулому столітті, що, правда, у застарілій із точки зору сучасних можливостей спосіб. Так, військовослужбовці та громадяни Російської Федерації, які призиваються на військову службу, з метою ідентифікації особи підлягають обов'язковій державній дактилоскопічній реєстрації, яку здійснюють федеральні органи виконавчої влади, у яких законодавством Російської Федерації передбачається військова служба. При цьому під державною дактилоскопічною реєстрацією розуміється діяльність, здійснювана вказаними в законі органами виконавчої влади та федеральними державними установами з отримання, обліку, зберігання, класифікації й видачі дактилоскопічної інформації, встановлення або підтвердження особи, а під дактилоскопічною інформацією – біометричні персональні дані про особливості будови папілярних візерунків пальців та (або) долонь рук людини, які дозволяють встановити особу [25].

Так, автори проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо генетичної ідентифікації військовослужбовців)» від 3 червня 2015 р. № 2001а, орієнтованого на задоволення практичних потреб вітчизняних військовозобов'язаних і членів їхніх сімей, правоохоронних органів та закладів охорони здоров'я, спираються на прогресивний досвід іншої зарубіжної держави, стратегічного союзника України – США. Ідеться про створення в Збройних Силах США Сховища зразків біологічного матеріалу для ідентифікації останків (Armed Forces Repository of Specimen Samples for the Identification of Remains), де зберігаються зразки ДНК всіх, хто вступає на військову службу, призивався в минулому, служить за контрактом, перебуває в резерві, а також функціонування Лабораторії з ідентифікації ДНК (The Armed Forces DNA Identification Laboratory), завдання якої полягає у встановленні відповідності зразків ДНК військовослужбовця, який загинув (помер), з тими зразками, що містяться в Сховищі зразків біологічного матеріалу, для ідентифікації останків на основі унікальності, індивідуальності й незмінності «генетичного відбитку» кожної людини.

Висновки. Якісна перевага України над країною-агресором полягає в принципово іншому ставленні держави й суспільства до своїх захисників: ми не засекречуємо кількості загиблих і зниклих безвісти, не відмовляємось від них та не примушуємо до цього їхніх рідних чи близьких, навпаки, здійснюємо все можливе для відновлення порушених прав і свобод кожного громадянина. Ініційовану нами електронну петицію «За впровадження прижиттєвої (*in vivo*) геномної (ДНК) реєстрації учасників АТО для невідкладної ідентифікації поранених і загиблих Захисників України з метою оперативного надання медичної допомоги пораненим, належного вшанування пам'яті полеглих і виплати державної допомоги їх родинам» протягом перших двох діб із моменту її оприлюднення публічно підтримали більше 200 громадян. Тому вирішення проблеми ідентифікації військовозобов'язаних (призовників) у сучасних умовах має здійснюватись інноваційно та комплексним шляхом, а саме:

1) невідкладного розроблення й прийняття Закону України «Про державну геномну (генетичну) реєстрацію в Украї-

ні», який визначав би цілі, принципи та види такої реєстрації, встановлював основні вимоги до її проведення, закріплював поняття й статус генетичних даних людини, умови та порядок їх отримання, зберігання й використання, відносив військово-зобов'язаних і призовників до тієї категорії осіб, яка підлягає першочерговій геномній (генетичній) реєстрації в обов'язковому порядку, передбачав одночасне внесення змін до широкого кола чинних законодавчих актів із метою узгодження їх норм із положеннями згаданого закону;

2) доповнення визначеного Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» переліку біометричних даних (параметрів) людини її відцифрованим ДНК-профілем (генетичними ознаками), а також іншими біометричними ознаками людини, які вже є досяжними для пізнання завдяки сучасним засобам і технологіям дослідження або можуть стати такими в майбутньому; розширення переліку документів, що оформляються із застосуванням засобів Єдиного державного демографічного реєстру, за рахунок документів, що посвідчують особу та підтверджують спеціальний статус військовозобов'язаного (військово-облікових документів, якими дотепер для військовозобов'язаних є військовий квиток або тимчасове посвідчення (замість військового квитка), а для призовників – посвідчення про приписку до призовної дільниці);

3) доповнення згаданими біометричними ознаками, зокрема відцифрованим ДНК-профілем, переліку персональних даних, який закріплено в Законопроекті № 2504а від 13 серпня 2015 р., а переліку цілей, на досягнення яких спрямоване упровадження Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних, – ідентифікацією військовозобов'язаних (призовників); перехід до електронного документообігу та впровадження біометричних документів, що посвідчують особу чи спеціальний статус військовозобов'язаного (призовника);

4) забезпечення умов для створення високотехнологічної науково-технічної (у тому числі лабораторної) бази й високопрофесійної підготовки фахівців в обсягах, необхідних для повного задоволення перманентно зростаючих внутрішніх і зовнішніх потреб у генетичній ідентифікації;

5) врахування того науково доведеного факту, що як енергонезалежний носій інформації молекула ДНК є ідеальною формою, придатною не лише для зберігання генетично зумовлених, а й для кодування штучно генерованих даних, зокрема персональних даних, які традиційно фіксуються в документах, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус (біометричні паспорти, ID-картки тощо); пов'язане із цим зосередження зусиль на створенні технології неінвазійного запису персональних даних у цифровому форматі в ДНК-код та підготовка широкої громадськості до сприйняття прогресивності її впровадження через усвідомлену необхідність; розроблення та впровадження в широкий обіг міжнародного стандарту неінвазійного запису персональних даних особи в її ДНК-код, засобів комп'ютерної техніки й програмного забезпечення («зчитувальних пристроїв»), що сприяють здійсненню в «польових» умовах із використанням «хмарних» інтернет-технологій ідентифікації особи за персональними даними, закодованими в ДНК виявлених на місці події мікрочасток біологічного походження;

6) створення на підґрунті викладеного та з огляду на принципи прозорості, дотримання прав і свобод людини й громадянина, захисту демократичних цінностей суспільства, урахуван-

ня міжнародних стандартів, доступності сервісів і відкритості для громадського контролю ефективної, прозорої, високотехнологічної, захищеної національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства;

7) забезпечення міжнародного обміну біометричними даними з використанням мережевих ресурсів Інтернету та уніфікованих баз даних ДНК-профілів у межах надання міжнародної правової допомоги під час розслідування злочинів та в процесі реалізації інших форм міжнародного співробітництва.

Література:

1. Президент назвав головними завданнями на наступний рік забезпечення результативної боротьби з корупцією та стійкого миру на Донбасі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
2. ТОП-10 найбільш корупційних проблем українців озвучили в Transparency International [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ti-ukraine.org>.
3. Перепечина І. ДНК-ідентифікація як нова галузь криміналістическої техніки в контексте криміналістическої дидактики / І. Перепечина // Криміналістика і судовба експертологія: наука, освіта, практика XI : сб. науч. статей. – Вільнюс, 2015. – С. 284–292.
4. Shepitko M. Criminalistics and Criminalists During World Wars / M. Shepitko // Криміналіст первопечатний. – 2014. – № 9. – С. 22–30.
5. Україна: зниження інтенсивності бойових дій, але серйозні проблеми в сфері прав людини все ще залишаються : доповідь ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua>.
6. 85 військовослужбовців ЗСУ померло у зоні АТО внаслідок самогубства, через необережне поводження зі зброєю – ще 39 // Доступ до правди. – 2015. – 11 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dostup.pravda.com.ua>.
7. С начала АТО погибли 2 673 военных // Українські новини. – 2015. – 20 листопада. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukranews.com>.
8. Виступ Міністра закордонних справ України Павла Клімкіна на засіданні РБ ООН щодо ситуації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua>.
9. ООН: імовірність ескалації конфлікту на Донбасі зберігається // Українська Правда. – 2015. – 11 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua>.
10. ООН заявляє про 3 тис. зниклих безвісти з початку конфлікту на Донбасі // 112 Україна. – 2015. – 12 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.112.ua>.
11. Ясинська В. Співатор проекту «Книга пам'яті», історик Ярослав Типченко: «2 700 чоловік – майже точна цифра загиблих на сході бійців. Імена 95% з них викладено на нашому сайті» // В. Ясинська // Цензор.Нет. – 2015. – 7 жовтня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://censor.net.ua>.
12. На Дніпропетровщині провели в останню путь ще 9 невідомих солдат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.adm.dp.ua>.
13. В базі даних остаеться ДНК-коди 762 неідентифікованих бойовців, погиблих в зоні АТО // 112 Україна. – 2015. – 28 вересня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://112.ua>.
14. Бойовики продовжують катувати українських полонених // Новое время. – 2015. – 15 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua>.
15. У Слов'янську поліція встановлює особи 19 жителів, вбитих в період окупації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua>.
16. В Іраке обнаружили захоронение более 100 езидов // ВВС. – 2015. – 28 листопада. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.com>.
17. Дурм М. Продаж, гвалтування: жінки-езиди про полон в «Ісламській державі» / М. Дурм, О. Шнайдер // Deutsche Welle. – 2014. – 7 жовтня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com>.
18. Денисова О. Анатолій Матіос: «Гібридна війна породжує страшні гібридні наслідки» / О. Денисова // Дзеркало Тижня. – 2015. – 9 жовтня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua>.
19. Пишний А. Країна-волонтер / А. Пишний // Українська правда. – 2015. – 6 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blogs.pravda.com.ua>.

20. Резніченко В. Перший реєстр демобілізованих воїнів АТО створюється на Дніпропетровщині / В. Резніченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.adm.dp.ua>.
21. Вольнянський облсовет включил в бюджет на 2016 год 0,5 млн грн для миссии «Черный тюльпан» // Цензор.Нет. – 2015. – 8 декабря. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://censor.net.ua>.
22. Про Положення про військовий квиток рядового, сержантського і старшинського складу та Положення про військовий квиток офіцера запасу : Указ Президента України від 25 травня 1994 р. № 263/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
23. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20 листопада 2012 р. № 5492-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
24. Новая Военная доктрина выходит з тривалості загрози з боку Росії та вимагає повної сумісності Збройних Сил зі стандартами НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
25. О государственной дактилоскопической регистрации в Российской Федерации : Федеральный закон от 25 июля 1998 г. № 128-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.duma.gov.ru>.

Белоус В. В. Военный учет военнообязанных и призывников в условиях вооруженной агрессии против Украины: проблемы криминалистической идентификации

Аннотация. В статье рассматриваются перспективы решения проблем криминалистической идентификации военнообязанных (призывников) путем внедрения Единого государственного реестра военнообязанных.

Ключевые слова: криминалистическая идентификация, ДНК-профиль, генетическая идентификация, информационные технологии, геномная регистрация.

Bilous V. Conscription of persons liable for military service in the conditions of armed aggression against Ukraine: problems of criminalistic identification

Summary. The article reviews the prospects of solving the problem of criminalistic identification of persons liable for military service (conscripts) by introducing the Unified state register of persons liable for military service.

Key words: criminalistic identification, DNA-profile, genetic identification, information technologies, genome registration.